

بررسی و تحلیل رویکردهای حاکم بر مطالعات شهر اسلامی

بهزاد عمران زاده^{۱*}، کرامت‌الله زیاری^۲، احمد پور احمد^۳، حسین حاتمی‌نژاد^۴

^۱ دانشجوی دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران

^۲ استاد جغرافیای انسانی دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران

^۳ استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران

^۴ استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۱/۲۰)

(تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۴/۱۰)

چکیده

پژوهش‌های متعدد و متنوعی که در صد سال اخیر در زمینه «شهر اسلامی» صورت گرفته، باعث انباشته شدن حجم زیادی از متون نظری گردیده است که دیدگاه‌ها و نظرات ارائه شده در آن‌ها، تعدد، تنوع و گاه تناقض و اختلاف فاحشی با یکدیگر دارند. این گستردگی و تنوع و در مواردی تناقض، موجب ابهام و سرگستگی پژوهشگران این حوزه، به‌ویژه پژوهشگران جوان شده و هم‌چنین، فهم صحیح از حدود و ثغور و مرزهای این مطالعات را با مشکلاتی همراه کرده است. بر همین مبنا، در پژوهش حاضر سعی شده است محتوای منابع اصلی موجود و در دسترس در زمینه مطالعات شهر اسلامی بررسی و رویکردهای حاکم بر این مطالعات تبیین و تحلیل گردد، تا ضمن رفع مسائل مورد نظر، موجبات تشخیص و انتخاب رویکرد صحیح در مطالعات آتی برای تدوین مبانی نظری شهر اسلامی فراهم شود. نتایج این پژوهش، که با هدف زمینه‌سازی برای تدوین مبانی نظری شهر اسلامی و با روش توصیفی-تحلیلی و اسنادی به انجام رسیده است، حاکی از حاکمیت سه رویکرد اصلی مورفولوژیک (فرم‌محور)، ساختارگرایانه، ساختار شکنانه (نقادانه) و چند زیر رویکرد یا گرایش در این حوزه است.

واژگان کلیدی: شهر اسلامی، رویکرد مطالعاتی، رویکرد فرم‌محور، رویکرد ساختارگرایانه، رویکرد ساختار شکنانه.